

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

**ОДЕСЬКІ ГРУДНЕВІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАНЯ:
ПРИВАТНЕ ПРАВО, ЯК КОНЦЕПТ
В УМОВАХ ВІЙНИ:
ЛЮДСЬКИЙ ВИМІР**

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції

*Одеса,
12 грудня 2024 року*

Одеса
Фенікс
2024

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонов*,
докторки юридичних наук, професорки *І. Давидової*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», професорка;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Члени оргкомітету Всеукраїнської наукової конференції:

Андронов Ігор – д.ю.н., професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Подцерковний Олег – д.ю.н., зав. кафедри господарського права та процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Харитонов Олена – д.ю.н., зав. кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Харитонов Тетяна – д.ю.н., зав. кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Мінченко Райса – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Бабич Ірина – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Берназ-Лукавецька Олена – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Матійко Микола – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Орзіх Юрій – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Шамота Олександр – асистент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія»;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія».

Одеські грудневі цивілістичні читання: приватне право, як концепт в умовах війни: людський вимір : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 12 груд. 2024 р.) [Електронне видання] / за заг. ред.: д.ю.н., проф. Є. Харитонов, д.ю.н., проф. І. Давидової ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 318 с. – Режим доступу:

ISBN 978-617-8430-40-5

Збірник містить матеріали доповідей з теоретичних, історичних і методологічних проблем цивільного права та процесу, господарського права і процесу, аграрного, земельного, екологічного та природоресурсового права та інших галузей приватного права, які були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції 12 грудня 2024 р. в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення юридичної громадськості з дослідженням науковців у сфері цивілістики і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в науковій діяльності.

УДК 347.1 : 341.9“364” (477)

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів і установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	10
<i>Харитонов Євген Олегович, Харитонova Олена Іванівна,</i> ГІБРИДНА ВІЙНА ЯК ЗІТКНЕННЯ ІНТЕРЕСІВ: ЛЮДСЬКИЙ ВИМІР . .	12
<i>Давидова Ірина Віталівна,</i> ЗУСТРІЧНИЙ ПОЗОВ У ДОГОВІРНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ	16
<i>Мінченко Раїса Миколаївна,</i> ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ. ПРАВОСУДДЯ ПЕРЕХІДНОГО ПЕРІОДУ. АЛЬТЕРНАТИВА ЧИ НЕОБХІДНІСТЬ	20
<i>Сафончик Оксана Іванівна,</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ УКЛАДАННЯ ШЛЮБУ ОНЛАЙН ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАСТОСУНКУ ДІЯ В УКРАЇНІ .	24
<i>Адамова Олена Семенівна,</i> СТРЕС ТА РЕПРОДУКТИВНЕ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПСИХОСОМАТИЧНІ ТА ПРАВОВІ РОЗВІДКИ.....	27
<i>Бабич Ірина Григорівна,</i> ЕВОЛЮЦІЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА У РИМСЬКОМУ ПРАВІ І У СУЧАСНОМУ ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ	31
<i>Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна,</i> ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ	34
<i>Василевська Надія Станіславівна,</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ, РЕАЛІЇ ВІЙСЬКОВОГО ЧАСУ	37
<i>Глиняна Катерина Михайлівна,</i> ГУМАНІТАРНІ ПРИНЦИПИ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ	41
HUMANITERIAN PRINCIPLES FOR THE PROTECTION OF CHILDREN'S RIGHTS IN SITUATIONS OF ARMED CONFLICT	41
<i>Галупова Лариса Ігорівна, Мартинюк Іван Вікторович,</i> ПЕРЕВАГИ МЕДІАЦІЇ ЯК СПОСОБУ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	45
<i>Журило Сергій Сергійович</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....	49
<i>Завальнюк Сергій Володимирович</i> ЗНАЧЕННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ У ПОДОЛАННІ ПРОГАЛИНИ В ЗАКОНОДАВСТВІ ЩОДО ПОНЯТТЯ «МАЙНОВОГО ПРАВА»	53

2. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) від 08. 06.1977 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text

3. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру від 8 червня 1977 року (Протокол II) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_200#Text

4. Ніколайчук С. «Захист прав дітей в умовах воєнного стану: проблеми теорії та практики». URL: <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/11053/1/14.pdf>.

5. Калінічева Г. «Захист освіти від військового втручання: історичні нариси та реалії сучасності». URL: <http://surl.li/ezcszt>.

6. Ігнатенко К. «Міжнародні стандарти захисту прав дітей в умовах збройного конфлікту в Україні».

7. Національний інститут стратегічних досліджень «Щодо дотримання Україною міжнародних стандартів захисту прав дітей у збройних конфліктах. Аналітична записка. електронний ресурс URL: <http://surl.li/yemwwg>

Галупова Лариса Ігорівна,

кандидатка юридичних наук, доцентка

кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції

Національного університету «Одеська юридична академія»

Мартинюк Іван Вікторович,

кандидат юридичних наук, асистент кафедри права інтелектуальної

власності та патентної юстиції

Національного університету «Одеська юридична академія»

ПЕРЕВАГИ МЕДІАЦІЇ ЯК СПОСОБУ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Під час військових дій та у період післявоєнного відновлення економіки особливо важливо забезпечити стабільність правового поля, захист прав інтелектуальної власності та ефективне врегулювання конфліктів у цій сфері. Традиційні способи захисту прав інтелектуальної власності в умовах воєнного стану часто стикаються з додатковими труднощами, такими як завантаженість судів, зміна юрисдикції чи неможливість участі у судовому процесі через активні бойові

дії на окремих територіях. Такі виклики підкреслюють необхідність пошуку альтернативних способів врегулювання конфліктів, які були б гнучкими, швидкими та економними.

Медіація як альтернативний спосіб врегулювання конфліктів, в тому числі і у сфері інтелектуальної власності, пропонує унікальні можливості для ефективного врегулювання конфлікту в умовах виникнення транскордонних конфліктів, залучення великої кількості сторін або не стійкому предметі конфлікту. У часи кризи, коли бізнес і органи державної влади змушені адаптуватись до нових реалій, медіація стає інструментом, який дає можливість не лише швидко врегулювати конфлікт, але й налагодити (або зберегти) взаємовідносини між сторонами. На доктринальному рівні вже було визначено, що особливості об'єктів інтелектуальної власності, суб'єктний склад спору та сфера його виникнення мають вирішальне значення для вибору методу альтернативного врегулювання конфлікту. У сфері комерційних конфліктів, що виникають за участю іноземних осіб, особливо ефективним є звернення до Міжнародного комерційного арбітражу, а також до Центру арбітражу та посередництва при Всесвітній організації інтелектуальної власності. Для приватноправових спорів, пов'язаних із реалізацією прав на творчість та інших прав інтелектуальної власності, оптимальними є переговори, укладання мирових угод та проведення фасилітації. У випадках судового розгляду спорів можливим є застосування таких механізмів, як укладання мирової угоди та врегулювання спору за участю судді. Медіація є універсальним і адаптивним способом вирішення конфліктів у сфері інтелектуальної власності, що може бути застосований на різних етапах розвитку конфлікту, незалежно від складу його учасників [1, с.6]. Переваги медіації, такі як конфіденційність, добровільність, можливість прийняття взаємовигідного рішення, підкреслюють її актуальність в умовах, коли судова система працює з обмеженими ресурсами та підвищеною вразливістю.

У період дії воєнного стану, коли перед державою постають завдання не лише захисту суверенітету, а й забезпечення функціонування всіх суспільних інститутів, використання медіації при врегулюванні конфліктів може стати ефективним інструментом забезпечення правового порядку. Зокрема, у сфері права інтелектуальної власності, де часто виникають складні та багатогранні спори, медіація може допомогти досягти рішень, які враховують як юридичні, так і комер-

ційні інтереси сторін. Це сприятиме стабільності правовідносин, розвитку сфери інтелектуальної власності та відновленню економіки країни навіть у складних умовах.

Медіація як процес врегулювання конфлікту у правовій та науковій літературі визначається з різних позицій, що відображає її комплексну природу та багатоаспектний характер. Перший підхід при визначенні медіації акцентує увагу на її ролі як добровільного позасудового способу вирішення спору, в якому нейтральний посередник допомагає сторонам досягти взаємовигідного рішення [2, с.298]. В даному випадку медіації розглядається не тільки як спосіб вирішення спору, але і як форма комунікації, що сприяє порозумінню між сторонами, розвиваючи довіру та співпрацю.

Другий підхід підкреслює значення медіації як гнучкого процесу, в якому сторони контролюють зміст і хід обговорення причин конфлікту або умов співпраці. На відміну від судового розгляду, де рішення приймається суддею, медіація дозволяє учасникам самостійно формувати умови домовленості, враховуючи інтереси та потреби один одного. На думку Іванова О. О. соціальний підхід до медіації розглядає її як важливий суспільний інститут і механізм соціального регулювання. Її головне призначення полягає у зменшенні конфліктів та навчанні членів суспільства ефективно вести переговори в мирний спосіб. Як інструмент вирішення конфліктів і стабілізатор суспільних відносин, медіації може впливати на весь соціальний і правовий простір країни та стати засобом забезпечення ефективного правопорядку [3, с.16]. Таким чином, даний підхід акцентує увагу на тому, що медіація є не тільки юридичним процесом, скільки соціально направленим механізмом, що сприяє збереженню відносин між сторонами та мінімізації емоційного стресу, особливо в умовах конфліктних ситуацій.

Третій підхід до визначення медіації полягає у тому, що медіацію слід розглядати як допоміжний механізм, що забезпечує доступ до правосуддя та підвищує ефективність правової системи. З цієї перспективи медіація розглядається як спосіб альтернативного врегулювання спору що не замінює а доповнює суд [4, с.78]. Отже, медіація сприяє зниженню навантаження на судову систему та сприяє економії часу і ресурсів учасників спору. У сфері права інтелектуальної власності медіація дає можливість сторонам конфіденційно та без збитків для репутації та іміджу сторін вирішити конфлікт, що є ключовим

у підтримці суб'єктів господарювання, збереженні конкурентоспроможності та розвитку сучасних технологій навіть в умовах воєнного стану.

Переваги медіації при врегулюванні конфліктів у сфері інтелектуальної власності в період дії воєнного стану особливо очевидні на фоні обмежень проблем, з якими стикається судова система. По – перше, медіація забезпечує оперативність вирішення спорів. У часи, коли суди можуть бути перевантажені чи частково недоступні через військові дії, здатність медіації швидко надавати ефективні рішення є безсумнівною перевагою. Відсутність формальних процедур та можливість адаптації процесу під потреби сторін дозволяє скоротити час вирішення конфлікту, що є критичним для збереження комерційних відносин і захисту права інтелектуальної власності.

По – друге, медіація – це конфіденційна процедура, що є важливим фактором для суб'єктів господарювання та для авторів. Судовий розгляд справ часто супроводжуються гласністю та може зашкодити репутації компаній та створити небажану увагу до спірних питань. Медіація ж дозволяє сторонам зберегти конфіденційність і уникнути поширення інформації про сам спір та його обставини. Це дозволяє захистити комерційні таємниці, технологічні розробки та стратегічні рішення, що особливо важливо в умовах воєнного стану, коли безпека інформації має пріоритетне значення.

По – третє, гнучкість та орієнтація на інтереси сторін робить медіацію більш адаптивною порівняно із судовим розглядом. Медіатор допомагає сторонам обговорити різні варіанти врегулювання конфлікту та знайти компроміс, що враховує інтереси чи потреби обох. Особливо це є важливим у сфері права інтелектуальної власності, де конфлікти можуть бути складними і потребувати специфічних знань, що виходять за межі стандартних судових постанов. Медіація дозволяє досягати креативних домовленостей, які неможливо отримати у судовому процесі, і може включати додаткові умови співпраці або розширені ліцензійні угоди, що підтримують обидві сторони.

Таким чином, медіація як альтернативний спосіб врегулювання конфліктів має значні переваги перед судовим розглядом у сфері інтелектуальної власності під час воєнного стану. Вона сприяє швидкості, конфіденційності та ефективності процесу, надаючи можливість збереження ділових відносин та забезпечення правового порядку в умовах кризових ситуацій.

Отже, медіація у сфері інтелектуальної власності в умовах воєнного стану виявляється не лише ефективним інструментом врегулювання конфліктів, але й вагомим чинником підтримання правової стабільності та економічного розвитку. Її переваги дозволяють забезпечити захист інтересів учасників, мінімізуючи ризики, пов'язані з традиційним судовим процесом. Використання медіації сприяє не тільки зниженню завантаженості судової системи, але й збереженню ділових відносин, що є критично важливим для медіації сприяє не тільки зниженню навантаження на судову систему, але й збереженню ділових відносин, що є критично важливим в умовах сьогодення [5]. Це підкреслює значущість інтеграції медіації як стратегічного інструменту в правозастосовчу практику України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Галупова Л. І. Альтернативні способи врегулювання конфліктів у сфері права інтелектуальної власності: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2021. 207с.
2. Шишка Н. В. Поняття «медіація» як альтернативна форма вирішення спорів: до проблеми праворозуміння. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 4. С. 297-301.
3. Іванов О. О. Поняття, види та характерні риси медіації як соціально – правового явища. *Морська безпека та оборона*. 2023. № 1. С. 16-20.
4. Бліхар М. Медіація як спосіб вирішення адміністративних спорів. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 10. С. 78-82.

Журило Сергій Сергійович

кандидат юридичних наук, адвокат

ОКРЕМІ ПИТАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Корупція в публічному управлінні є однією з найбільших перешкод для розвитку ефективної держави та забезпечення її сталого функціонування. Проблема корупції має глибокі соціальні, економічні та політичні наслідки, оскільки вона не тільки підриває довіру громадян до державних інституцій, але й знижує ефективність управлінських процесів.